

Angelos Baš
Leksikon etnologije Slovencev

Autor, glavni urednik Leksikona etnologije Slovencev, v prispevku predstavi delo za leksikon od prve zamisli Nika Kureta leta 1947 o narodopisnem slovarju in v 70. letih njegovih prvih osnutkov za geselnik do skupnih prizadevanj slovenskih etnologov od leta 1989 za projekt, ki bo doslej najširši povzetek o etnologiji Slovencev in se bliža končni fazi.

In his article Angelos Baš, Editor-in-Chief of the Lexicon of Ethnology of Slovenes, examines the work that has been done on the lexicon so far. Initiated by Niko Kuret in 1947, who proposed a comprehensive ethnographic dictionary and also formulated the first outlines for the dictionary in the 1970's, the project is the work of joint endeavors of Slovene ethnologists who have been participating in the project since 1989. Entering its final phase, this extensive task represents the most comprehensive work on ethnology of Slovenes so far.

Najprej je bil v načrtu Slovenski narodopisni slovar. Maja 1947 je Niko Kuret po Niku Županiču »poslal predsedstvu Akademije načrt svoje zamisli 'Slovenskega narodopisnega slovarja' oz. 'Slovenskega narodopisnega arhiva'. Niko Županič je v spremnem dopisu pobudo ocenil »kot izredno koristno in važno«. Zamisel Nika Kureta se je glasila: »1. Zbere naj se vse narodopisno gradivo iz območja duhovne, materialne in socialne kulture Slovencev po abecedno urejenih značnicah. 2. Vsaka značnica ... se razloži v leksikalnem slogu in obsegu po najnovejšem stanju raziskav, doda se ji bibliografija (navedba virov ..., ki pojem doslej obravnavajo). 3. Ob vsaki značnici, kjer je potrebno in mogoče, se objavi ustreznih ilustrativni material.' Namen zamisli je bil: '1. Izda naj se slovenski narodopisni slovar. 2. Dokler se ne omogoči publikacija slovarja, predstavlja gradivo naš Slovenski narodopisni arhiv, ki se stalno dopolnjuje tudi po izidu slovarja'. Razred za zgodovinske vede, filozofijo in filologijo je načrt Nika Kureta »po predlogu Nika Županiča sprejel na seji 25. oktobra 1947« ter sklenil ustanoviti Komisijo za narodopisni slovar, za njenega vodja je imenoval Ivana Grafenauerja. Potem ko je bila pri Akademiji znanosti in umetnosti 20. decembra 1947 ustanovljena Komisija za slovensko

narodopisje, je bila v statutu te komisije med njenimi nalogami navedena priprava in izdelava »standardnih del o slovenskem narodopisju«, med temi tudi Slovenski narodopisni slovar. (N. Kuret, Komisija (1947–1951) in Inštitut za slovensko narodopisje SAZU (od 1951), v: Traditiones 1, Ljubljana 1972, str. 9 d.)

Na občnem zboru Slovenskega etnografskega društva v Kranju 21. junija 1968 je Niko Kuret v referatu Stanje slovenskega narodopisja 1968 med drugim dejal: »Občutne vrzeli v našem dosedanem raziskovalnem delu bi utegnile pokazati priprave za Slovenski narodopisni besednjak. Misel, ki je že dolgo v zraku, je zadnjič izrekel dr. Kremenšek.« (/Nepodpisano/ Posvetovanje slovenskih etnografov v Kranju, v: Glasnik Slovenskega etnografskega društva IX, št. 3, Ljubljana 1968, str. 3) Iz navedka ni razvidno delo za Slovenski narodopisni besednjak, temveč potreba po pripravah za Slovenski narodopisni besednjak. Z drugimi besedami: delo za slovenski narodopisni slovar oziroma besednjak se do leta 1968 ni začelo.

Leta 1973 je Slavko Kremenšek ugotovil: »V načrtu je delo na slovenskem etnološkem slovarju, čim bodo za to dane možnosti.« (S. Kremenšek, Raziskovalna skupnost slovenskih etnologov, v: Traditiones 2, Ljubljana 1973, str. 260) Leta 1977 je isti etnolog zapisal: »Raziskovalna skupnost slovenskih etnologov je obravnavala še vprašanje nekaterih drugih temeljnih del, posebej slovenskega etnološkega slovarja in slovenskega etnološkega atlasa. Za slovar je bilo ugotovljeno, da je na lastno pobudo sodelavca Inštituta za slovensko narodopisje že sestavljen temeljni alfabetařij. Izražena je bila želja, da se ob finančni podpori RSS delo nadaljuje čimprej. Očitno zaradi prezaposlenosti pobudnika z drugimi nalogami ... se delo za slovar ... ni nadaljevalo.« (S. Kremenšek, Smernice etnološkega raziskovalnega dela /Osnutek/, v: Glasnik Slovenskega etnološkega društva 17, št. 4, Ljubljana 1977, str. 46)

Slednji navedek je treba dopolniti. Na začetku 70. let (ustno sporočilo mag. Helene Ložar - Podlogar) je Niko Kuret sestavil osnutek alfabetařija za Slovenski narodopisni slovar ali po abecedi urejen seznam naslovov gesel za ta slovar. V Inštitutu za slovensko narodopisje hranijo omenjeni osnutek alfabetařija v škatli, opremljeni z napisom Slovenski narodopisni slovar. Osnutek alfabetařija. Alfabetařij obsega 612 naslovov gesel. Tu ne gre za gesla, temveč le za naslove gesel, ti se največkrat sestojijo samo iz ene besede, tako da v nekaterih primerih premalo povejo. Nedvomno je Niko Kuret imel namen, da bi alfabetařij spopolnjeval ne le pri številu naslovov gesel, temveč tudi pri vsebini naslovov gesel ter jih oblikoval v gesla in še prej v končni geselnik.

Alfabetařij ima dva razdelka. Prvi, manjši razdelek, obsega 59 naslovov gesel, nanašajo se na kmečke stanovanjske stavbe, njihove dele in opremo, na kmečko orodje, vrste kmetij, naselij in zemljiške razdelitve in pa na imena, povezana s kmečkim gospodarstvom. Drugi razdelek je veliko številnejši, obsega 553 naslovov gesel. Če te razvrstimo po poglavitni vsebini, ki je iz njih razvidna, ne tudi po drugotni ali nemara nadaljnji vsebini, se največ nanašajo na pravno etnologijo, poljedelstvo, šege, prehrano, živinorejo, verovanje in Cerkev, obrt, oblačilni vitez, ustno slovstvo, vinogradništvo, ljudsko glasbo, stanovanjsko kulturo in higieno, ljudsko umetnost, promet, lov in ljudsko zdravilstvo; manj naslovov gesel se nanaša na medetnične odnose, čebelarstvo, ljudsko vremenoslovje, gozdno gospodarstvo, sadjarstvo, jezik in branje. Precej je naslovov gesel, ki danes niso več razumljivi, t. j. poimenovanj, ki jih danes ni več mogoče razložiti (npr. počernica), in naslovov gesel, ki jih samo v eni besedi ni mogoče etnološko opisati (npr. prazgodovina, morje).

Ob občnem zboru Slovenskega etnološkega društva v Ljubljani 2. marca 1989 je Slavko Kremenšek v pogovoru z Mirkom Ramovšem, takratnim upravnikom Inštituta za slovensko narodopisje, predlagal, naj imenovani inštitut prevzame vodstvo projekta z

naslovom Slovar etnologije Slovencev; pri projektu naj bi z Inštitutom za slovensko narodopisje sodelovala Oddelek za etnologijo na Filozofski fakulteti in Slovenski etnografski muzej. Po izmenjavi misli o nadrobnejši vsebini in ciljnih projekta je Mirko Ramovš sprejel navedeni predlog in meni zaupal delo glavnega urednika. Delo sem prevzel s pripombo, da se ga bom lotil po upokojitvi leta 1991.

Od maja 1947, ko je Niko Kuret dal pobudo za Slovenski narodopisni slovar, do marca 1989, ko je Mirko Ramovš sprejel predlog, da Inštitut za slovensko narodopisje prevzame vodstvo projekta Slovar etnologije Slovencev, t. j. v več kot štirih desetletjih, je bilo v obravnavani smeri prav malo storjenega. Niko Kuret je v omenjenem obdobju opravil zelo obsežno in pomembno delo na drugih etnoloških toriščih, za Slovenski narodopisni slovar mu je praviloma zmanjkovalo časa. Če naj bi bil predlagani projekt uresničen v doglednem času, je moral glavni urednik nameniti temu delu veliko večino, postopoma skoraj vsa svoja prizadevanja. Zavaljo tega sem kot glavni urednik Slovarja etnologije Slovencev začel delati 1. oktobra 1991, potem ko sem z upokojitvijo opravil vse obveznosti v Inštitutu za slovensko narodopisje in oddal Državni založbi Slovenije besedilo in ilustrativno gradivo za svojo knjigo *Oblačilna kultura na Slovenskem v 17. in 18. stoletju*.

Najprej je bilo treba sestaviti vodila za oblikovanje Slovarja etnologije Slovencev. Ker je šlo v tem primeru za slovar etnologije nekega naroda ali nacionalne etnologije, sta lahko rabila za neposreden zgled samo dva takšna slovarja, ki doslej obstajata: tri izdaje Richarda Beitla Slovarja nemške etnologije (*Wörterbuch der deutschen Volkskunde*) iz let 1936, 1955 in 1974 in oba dela Arthurja Haberlandta *Žepnega slovarja etnologije Avstrije* (*Taschenwörterbuch der Volkskunde Österreichs*) iz let 1953 in 1959; kljub vsem pomanjkljivostim nam je bila blizu tretja izdaja Beitlovega Slovarja nemške etnologije. Za posreden zgled je lahko rabil Madžarski etnološki leksikon (*Magyar néprajzi lexikon*), delo več avtorjev v petih knjigah, izšle so v letih 1977, 1979, 1980, 1981 in 1982. V poglavitnem pa je bilo treba izhajati iz stanja v etnologiji Slovencev na začetku 90. let, iz njenih teoretičnih pogledov in bere empiričnih spoznanj. Povzeto povedano: predmet etnološke vede pri Slovencih je danes tako t. i. ljudska kultura kakor način življenja pri vseh skupinah prebivalstva na Slovenskem v ugotovljivih obdobjih. Navedeni predmet etnologije Slovencev je bila temeljna prvina, iz katere je nastal geselnik Slovarja etnologije Slovencev.

Kmalu sem sestavil uredniški odbor. Slavko Kremenšek naj bi usmerjal delo za zgodovino in teorijo vede, leta 1999 je prepustil nalogo Ingrid Slavec Gradišnik, Niko Kuret delo za družbeno kulturo, po njegovi smrti leta 1995 ga je nasledila Helena Ložar - Podlogar, Zmaga Kumer delo za duhovno kulturo, Angelos Baš delo za materialno kulturo. Prva seja uredniškega odbora je bila 10. marca 1992 (doslej zadnja, 22. seja je bila 5. januarja 2000).

Za sodelavce Slovarja etnologije Slovencev sem izbral najpomembnejše izvedence na posameznih področjih v naši etnološki vedi, če jih je bilo mogoče pridobiti k sodelovanju. V nekaterih primerih sem povabil k sodelovanju mlajše in obetavne etnologe, ki so dotlej z uspehom zastavili delo. Za obdelavo posameznih interdisciplinarnih gesel so bili povabljeni priznani izvedenci iz bližnjih ved.

Pri nadrobnem delu za sestavo geselnika, se pravi za določitev vseh etnoloških poglavij, ki tvorijo geselnik, smo izhajali iz vprašalnic za etnološko topografijo slovenskega etničnega ozemlja, nastalih v 70. letih. Te spričo takratnega stanja slovenskih etnoloških raziskav še niso dovolj razčlenile delavske in meščanske, kaj šele plemiške kulture v etnologiji Slovencev. Zato je Predlog za geselnik Slovarja etnologije Slovencev, interno

objavljen spomladi 1993, pokazal ustrezne vrzeli. Gesla o delavski in meščanski, delno tudi o plemiški kulturi so se pri obdelavi gesel, začela se je v drugi polovici leta 1993, po potrebi dopolnjevala, zlasti po natančnejših presojah določenih poglavij (te presoje smo skupno opravili pisci, glavni urednik in včasih tudi kdo tretji).

Gesla v Predlogu za geselnik Slovarja etnologije Slovencev sem hotel spopolniti tudi po drugi poti. To naj bi storila širša obravnava: Predlog za geselnik Slovarja etnologije Slovencev sem izdal predvsem s prošnjo slovenski etnološki in drugi znanstveni javnosti za presojo geselnika ali, natančneje, gesel za posamezna etnološka poglavja in zlasti za dopolnitve. Tiste, ki so dobili Predlog za geselnik Slovarja etnologije Slovencev, sem prosil za predloge, kako geselnik izboljšati. Prošnji so ustregli samo redki. Povečini se je seznam gesel spopolnjeval, ko so posamezniki obdelovali gesla za svoje poglavje in so ob tem določena vprašanja pretresali z glavnim urednikom ali včasih tudi s kom drugim.

Seznam gesel, se pravi upoštevanja vrednih pojmov v etnologiji Slovencev, so za Predlog za geselnik slovarja etnologije Slovencev sestavili po veliki večini sodelavci Inštituta za slovensko narodopisje, Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo in Slovenskega etnografskega muzeja. Omenjenim ustanovam je šla tudi po finančni in organizacijski plati zahvala za natis navedene objave. Zato sem ob sklepu priprav za izdajo Predloga za geselnik Slovarja etnologije Slovencev uvrstil v uredniški odbor Slovarja etnologije Slovencev tudi Toneta Cevca, upravnika Inštituta za slovensko narodopisje, po njegovi upokojitvi leta 1998 ga je nasledila Mojca Ravnik, Janeza Bogataja, predstojnika Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo, in Ivana Sedeja, ravnatelja Slovenskega etnografskega muzeja, po njegovi smrti leta 1997 ga je nasledila Janja Žagar. Leta 1993 je postal član uredniškega odbora tudi Jurij Fikfak, ki skrbi za finančni del projekta.

Nekaj dni prej, ko sem dal natisniti Predlog za geselnik Slovarja etnologije Slovencev, sem napisal kratko navodilo za oblikovanje gesel. Navodilo naj bi bilo sodelavcem na voljo kar se dá kmalu po izidu navedene objave.

Njegova poglobitna vsebina je naslednja: »Gesla je treba opremiti z mestom naglasa v njih. To bomo storili z ostrivcem na ustreznem zlogu. Obdelava gesla naj v okviru možnosti ugotovi geografsko razprostranjenost etnološkega pojma, ki se obdeluje v geslu. Prav tako naj se v okviru možnosti ugotovi čas, v katerem je obstajal obdelovani etnološki pojem, in sicer od začetka do konca; za njegov konec v okviru možnosti ne sme manjkati nadrobnejši podatek, do kdaj je zadevni pojem obstajal oziroma ali še dandanes obstaja. Od literature naj se navajajo samo problemska dela in monografije o obdelovanem geslu, nikakor ne bibliografija.« Poleg tega sem v navodilu določil najpogostejše kratice, kako pisati kazalke in navajati literaturo in prispeval za vzorec geslo iz oblačilne kulture (surka).

V predgovoru Predloga za geselnik Slovarja etnologije Slovencev (str. 3) sem predvideval, da bodo gesla napisana v letih 1993 in 1994, čistopis da bo narejen v letih 1995 in 1996, Slovar etnologije Slovencev da bo izšel leta 1997. Enako je bilo moje predvidevanje, ki sem ga skoraj ob istem času izrazil v intervjuju Božidarju Jezerniku (Glasnik Slovenskega etnološkega društva 33/1, Ljubljana 1993, str. 6). Božidar Jezernik je bil ob navedenem predvidevanju nekoliko zadržan. Odgovoril sem mu, da je moje predvidevanje morda »preoptimistično. Glede na to, da je delo do sedaj potekalo po načrtu, prehudega odmika najbrž ne bo. Bolj natančno se bo videlo ob letu, ko se bo ugotovilo, koliko in kako bo dotlej delo opravljeno« (na nav. mestu). Leto pozneje in nekaj prej sem moral ugotavljati, da so bile obljube sodelavcev o rokih, v katerih da bodo napisali gesla, preuranjene in premalo premišljene in zato malone v vseh primerih neutemeljene. Iz takšnih obljub je namreč nastalo omenjeno predvidevanje.

Po opisanih ugotovitvah sem imel vrsto pogovorov s sodelavci projekta na Oddelku za etnologijo in kulturno antropologijo, v Slovenskem etnografskem muzeju in v Inštitutu za slovensko narodopisje. Nasledek so bile izjave, ki jih tukaj objavljam. Sodelavci projekta na Oddelku za etnologijo in kulturno antropologijo so 5. novembra 1993 izjavili in s podpisom potrdili, da mi bodo »oddali prvo tretjino obdelanih gesel« do 30. oktobra 1994, drugo tretjino do 30. oktobra 1995, tretjo do 30. oktobra 1996. Sodelavci projekta v Slovenskem etnografskem muzeju so 28. decembra 1993 izjavili in s podpisom potrdili, da bodo za »Slovenski etnološki slovar oddali: prvo tretjino gesel do oktobra 1994, drugo do oktobra 1995 in tretjo tretjino do oktobra 1996.« Sodelavci projekta v Inštitutu za slovensko narodopisje so 23. marca 1994 izjavili in s podpisom potrdili, da bodo »oddajali gesla ... za Slovar etnologije Slovencev takole: prvo četrtino do 15. oktobra 1994, drugo četrtino do 15. oktobra 1995, tretjo četrtino do 15. oktobra 1996, četrto četrtino do 15. oktobra 1997.« Podpisniki so svoje izjave malo uresničevali. Do oktobra 1997 ali do najpoznejšega roka, ki je bil omenjen v izjavah, so obdelali le zelo skromno število poglavij v etnologiji Slovencev, prav tako nisem dobil veliko gesel za preostala poglavja. Pri pisanju gesel so do takrat razmeroma več pokazali nekateri mlajši etnologi, ki niso delovali v osrednjih etnoloških ustanovah.

Delo za Slovar etnologije Slovencev je potemtakem potekalo počasneje, kakor sem sprva pričakoval. Poglavitni izvedenci na posameznih področjih v naši vedi so na svojih delovnih mestih pogosto imeli obveznosti tudi pri drugih pomembnih raziskavah. Marsikateri etnolog je dajal prednost obsežnejšim individualnim raziskavam, ki so omogočale drugačno osebno uveljavitev kakor pisanje manj ali bolj številnih gesel za kolektivno delo. Takšna je bila druga stran kolajne, treba jo je bilo vzeti na znanje. Zato sem si le malo obetal od pobude, naj bi se za leto 1999 sklenile pogodbe, s katerimi naj bi se v tistem letu zagotovila obdelava gesel za vrsto obsežnih poglavij. Usoda, ki jo je doživela omenjena pobuda, je potrdila moja predvidevanja.

Slovarju etnologije Slovencev sem postavil za cilj, da v geslih povzame poglavitna dosedanja spoznanja iz etnologije Slovencev in tako napravi kar najbolj strnjen obračun opravljenih raziskav, s tem pa tudi nakaže najpomembnejše pomanjkljivosti in vrzeli, ki kličejo po obravnavah v prihodnje. Še drugače: iz Slovarja etnologije Slovencev naj bo razvidno, katera vprašanja so zadosti obdelana, katera premalo in katera še niso načeta. Temu morata ustrezati število in obseg gesel o posameznih poglavjih v etnologiji Slovencev, glede na različne stopnje opravljenih raziskav bodo gesla zajemala različno mero spoznanj. Z navedenim ciljem so soglašali člani uredniškega odbora in sodelavci.

Če odštejem tempo dela, so se pisci gesel od vsega začetka lotevali svoje naloge ambiciozno, kakor je narekoval cilj projekta. Obdelava gesel je praviloma presegala raven v slovarju vede. Če so pisci uporabljali za zgled tretjo izdajo Beitlovega Slovarja nemške etnologije, je bila raven njihovih gesel največkrat vsaj enaka kot v omenjenem slovarju; o njem je znana presoja, da je »prej leksikon kakor slovar« (Mojca Ramšak, Prolegomena za etnološki slovar ali leksikon, diplomska naloga na Oddelku za etnologijo in kulturno antropologijo, Ljubljana 1992, str. 100). Seznam gesel v Slovarju etnologije Slovencev je presegel tretjo izdajo Beitlovega Slovarja nemške etnologije tudi po tem, da so med gesli o zgodovini in teoriji naše vede npr. tudi gesla o raziskovalcih v vedi, kar ni, kolikor vem, sestavina v slovarjih ved. Zato sem že na 8. seji uredniškega odbora 17. maja 1994 in potem na 9. seji uredniškega odbora 20. septembra 1994 predlagal spremembo naslova v Priročnik etnologije Slovencev. Temu predlogu se je na 16. seji uredniškega odbora 30. maja 1996 pridružila Zmaga Kumer. Na 17. seji uredniškega odbora 24. oktobra 1996 je bil soglasno sprejet sklep, da se Slovar etnologije Slovencev

preimenuje v Priročnik etnologije Slovencev. Zgledoval sem se po francoskem *manuel* in nemškem *Handbuch*. Pozneje sem zlasti uvidel, da v slovenščini pomeni *priročnik* pogosto nekaj drugega kot v francoščini *manuel* in v nemščini *Handbuch*. Na 19. seji uredniškega odbora 21. aprila 1998 smo sprejeli sklep, da dobi projekt naslov Leksikon etnologije Slovencev. Naslov se je uskladil z vsebino dela; enak je ostal seznam gesel, enako se še naprej obdelujejo gesla.

Pisanje gesel sem usmerjal z omenjenim pisnim navodilom, z ustnimi navodili in zvečine tudi z nadrobnejšimi pogovori o obdelavi posameznih gesel. Ko so mi oddali geslo, sem po potrebi prošil za popravke in dopolnitve; nato je geslo presodil drugi ali tudi tretji ocenjevalec (član uredniškega odbora ali sicer najpristojejši izvedenec). Po ocenah in spopolnitvah, ki so sledile, je bilo geslo lektorirano (Ingrid Slavec Gradišnik, Zmaga Kumer, Milena Hajnšek - Holz, Andreja Žele, Jože Faganel). Po lektorskih popravkih je bilo sprejeto.

Gesla, ki jih je vseboval Predlog za geselnik Slovarja etnologije Slovencev, smo, kot rečeno, dopolnili glede na dotlej manj upoštevane enote prebivalstva. Dodali smo tudi vrsto drugih gesel, ki v Predlogu za geselnik Slovarja etnologije Slovencev prav tako niso bila zajeta; nekatera poglavja, ki so bila v imenovanem Predlogu, smo pozneje združili s sorodnimi. Število poglavij, ki jih obravnavajo gesla v Leksikonu etnologije Slovencev, je enako številu poglavij v Predlogu za geselnik Slovarja etnologije Slovencev (52), po povedanem pa se je obogatila vsebina Leksikona etnologije Slovencev. Sestavljajo ga gesla naslednjih poglavij:

1) zgodovina in teorija vede; 2) poljedelstvo; 3) živinoreja; 4) vrtnarstvo; 5) vinogradništvo; 6) sadjarstvo; 7) oljkarstvo; 8) gozdno gospodarstvo; 9) lov in ribolov; 10) nabiralništvo; 11) čebelarstvo; 12) rokodelstvo in obrt; 13) solinarstvo; 14) trgovina; 15) turizem; 16) promet in transport; 17) stavbarstvo in etnološko konservatorstvo; 18) stanovanjska kultura; 19) prehrana; 20) oblačilna kultura; 21) vezenine; 22) čipkarstvo; 23) proračun; 24) družina, sorodstvo; 25) spolno življenje; 26) prebivalstvo, krajevna skupnost, fantovske in dekliške skupnosti, družbene organizacije; 27) medkrajevni in medetnični odnosi; 28) pravna etnologija; 29) mere; 30) medsebojna pomoč, posli; 31) sosedstvo; 32) šege; 33) verovanje; 34) igre; 35) igrače; 36) ljudsko gledališče; 37) jezik; 38) ustno slovstvo; 39) branje; 40) ljudska glasba; 41) ljudski ples; 42) ljudska umetnost; 43) viri znanja; 44) ljudsko zdravilstvo; 45) znanje o rastlinskem svetu; 46) znanje o živalskem svetu; 47) ljudsko vremenoslovje; 48) zgodovinska zavest, geografsko obzorje; 49) tehniško znanje; 50) Slovenci zunaj Slovenije; 51) delavska kultura; 52) meščanska kultura, plemiška kultura.

Sezname gesel so napisali: za 1. poglavje Ingrid Slavec Gradišnik, Slavko Kremenšek, Mojca Ramšak; za 2. poglavje Inja Smerdel, Polona Sketelj, Fanči Šarf, Angelos Baš; za 3. poglavje Inja Smerdel, Polona Sketelj, Angelos Baš, Andrej Furlan; za 4. poglavje Angelos Baš; za 5. poglavje Andrej Dular, Angelos Baš; za 6. poglavje Angelos Baš, Polona Sketelj; za 7. poglavje Zora Žagar; za 8. poglavje Angelos Baš; za 9. poglavje Zmago Šmitek, Ema Umek, Janez Bogataj, Zora Žagar, Andrej Furlan, Inja Smerdel; za 10. poglavje Inja Smerdel, Mojca Ifko; za 11. poglavje Gorazd Makarovič; za 12. poglavje Janez Bogataj, Andrej Furlan; za 13. poglavje Zora Žagar; za 14. poglavje Sergij Vilfan; za 15. poglavje Janez Bogataj; za 16. poglavje Janez Bogataj, Andrej Furlan; za 17. poglavje Vito Hazler, Tone Cevc, Gorazd Makarovič, Ivan Sedej, Zvezda Koželj, Andrej Furlan; za 18. poglavje Fanči Šarf, Irena Keršič, Gorazd Makarovič; za 19. poglavje Maja Godina Golija, Gorazd Makarovič, Andrej Furlan; za 20. poglavje Angelos Baš, Janja Žagar, Marija Makarovič; za 21. poglavje Janja Žagar; za 22. poglavje Tadeja Primožič, Ivana

Leskovec, Janja Žagar, Karla Oder; za 23. poglavje Sergij Vilfan; za 24. poglavje Mojca Ravnik; za 25. poglavje Božidar Jezernik, Irena Rožman; za 26. poglavje Mojca Ravnik, Duša Krnel - Umek; za 27. poglavje Mojca Ravnik, Andrej Furlan; za 28. poglavje Sergij Vilfan; za 29. poglavje Sergij Vilfan, za 30. poglavje Marija Makarovič; za 31. poglavje Mojca Ravnik; za 32. poglavje Niko Kuret, Helena Ložar - Podlogar, Andrej Furlan; za 33. poglavje Monika Kropelj, Gorazd Makarovič, Bogdan Dolenc; za 34. poglavje Helena Ložar - Podlogar, Mirko Ramovš; za 35. poglavje Tanja Tomažič; za 36. poglavje Jurij Fikfak; za 37. poglavje Marija Stanonik; za 38. poglavje Marija Stanonik; za 39. poglavje Marija Stanonik; za 40. poglavje Zmaga Kumer, Ivan Sivec, Rajko Muršič; za 41. poglavje Mirko Ramovš, Janez Bogataj; za 42. poglavje Gorazd Makarovič; za 43. poglavje Janez Bogataj; za 44. poglavje Marija Makarovič; za 45. poglavje Vlasta Mlakar; za 46. poglavje Tatjana Cibic; za 47. poglavje Marko Terseglav; za 48. poglavje Janez Bogataj; za 49. poglavje Janez Bogataj; za 50. poglavje Zmago Šmitek, Marjan Drnovšek, Breda Čebulj - Sajko, Rozina Švent; za 51. poglavje Janja Žagar, Maja Godina Golija, Karla Oder, Jože Hudales, Jana Mlakar - Adamič; za 52. poglavje Damjan Ovsec, Angelos Baš, Mojca Ferle, Maja Godina Golija. Seznam gesel je napisalo skupaj 52 sodelavcev.

Pisci gesel: za 1. poglavje Ingrid Slavec Gradišnik, Slavko Kremenšek, Mojca Ramšak, Nena Židov, Jurij Fikfak, Mihaela Hudelja, Naško Križnar, Mojca Račič - Simončič; za 2. poglavje Polona Sketelj, Fanči Šarf, Mateja Habinc, Inja Smerdel, Andrej Furlan, Angelos Baš; za 3. poglavje Polona Sketelj, Mateja Habinc, Inja Smerdel, Andrej Furlan; za 4. poglavje Angelos Baš, Andrej Furlan; za 5. poglavje Andrej Dular; za 6. poglavje Angelos Baš, Polona Sketelj; za 7. poglavje Zora Žagar; za 8. poglavje Angelos Baš; za 9. poglavje Ema Umek, Zora Žagar, Andrej Furlan, Janez Bogataj, Inja Smerdel; za 10. poglavje Mojca Ifko, Inja Smerdel; za 11. poglavje Gorazd Makarovič; za 12. poglavje Janez Bogataj, Andrej Furlan; za 13. poglavje Zora Žagar; za 14. poglavje Vladimir Simič; za 15. poglavje Janez Bogataj; za 16. poglavje Janez Bogataj, Vito Hazler, Andrej Furlan; za 17. poglavje Vito Hazler, Tone Cevc, Gorazd Makarovič, Zvezda Koželj, Andrej Furlan; za 18. poglavje Irena Keršič, Fanči Šarf, Gorazd Makarovič; za 19. poglavje Maja Godina Golija, Gorazd Makarovič, Andrej Furlan; za 20. poglavje Angelos Baš, Janja Žagar, Marija Makarovič, Tita Porenta, Andrej Furlan; za 21. poglavje Janja Žagar; za 22. poglavje Tadeja Primožič, Ivana Leskovec, Janja Žagar, Karla Oder; za 23. poglavje Gorazd Makarovič; za 24. poglavje Mojca Ravnik, Milko Matičetov, Roberto Dapit, Naško Križnar; za 25. poglavje Irena Rožman; za 26. poglavje Mojca Ravnik; za 27. poglavje Mojca Ravnik, Gorazd Makarovič, Marko Terseglav, Marija Kozar - Mukič, Inga Miklavčič-Brezigar, Martina Piko, Magda Peršič, Martina Repinc, Polona Šega, Ivanka Počkar, Zvona Ciglič, Roberto Dapit, Maja Godina Golija, Andrej Furlan, Živa Gruden, Andrej Brenc, Katarina Hirnök - Munda, Jože Hudales, Stanka Glogovič, Mihaela Hudelja, Naško Križnar, Rožana Koštiál, Ivica Križ, Jana Mlakar - Adamič, Rajko Muršič, Milan Natek, Angelos Baš, Katarina Purg, Jasna Sok, Peter Štih; za 28. poglavje Vladimir Simič, Jože Friedl; za 29. poglavje Sergij Vilfan, Mojca Ifko; za 30. poglavje Marija Makarovič; za 31. poglavje Mojca Ravnik; za 32. poglavje Polona Šega, Helena Ložar - Podlogar, Andrej Furlan, Sinja Zemlič - Golob; za 33. poglavje Monika Kropelj, Gorazd Makarovič, Bogdan Dolenc; za 34. poglavje Mirko Ramovš; za 35. poglavje Tanja Tomažič, Jerneja Ferlež; za 36. poglavje Jurij Fikfak; za 37. poglavje Andreja Žele; za 38. poglavje Marija Stanonik; za 39. poglavje Andreja Žele; za 40. poglavje Zmaga Kumer, Ivan Sivec, Rajko Muršič; za 41. poglavje Mirko Ramovš; za 42. poglavje Gorazd Makarovič; za 43. poglavje Janez Bogataj; za 44. poglavje Marija Makarovič; za 45. poglavje Vlasta Mlakar; za 46. poglavje Tatjana Cibic; za 47. poglavje Marko Terseglav; za 48. poglavje Janez

Bogataj; za 49. poglavje Janez Bogataj; za 50. poglavje Zmago Šmitek, Marjan Drnovšek, Rozina Švent, Breda Čebulj - Sajko, Vera Kržišnik - Bukič, Andrej Vovko, Irene Mislej, Marina Lukšič - Hacin, Zvone Žigon; za 51. poglavje Janja Žagar, Maja Godina Golija, Karla Oder, Jože Hudales, Jana Mlakar - Adamič; za 52. poglavje Mojca Ferle, Damjan Ovsec, Maja Godina Golija, Angelos Baš. Vseh piscev gesel je 83.¹

Do konca leta 2000 je bilo oddanih 5528 gesel. Za 1. poglavje mi je obljubljen, da bodo do konca leta 2001 obdelana vsa gesla. Za preostalih 51 poglavij domnevam, da bodo gesla, ki se obdelujejo letos, sprejeta jeseni. Leksikon etnologije Slovencev bo obsegal precej čez 6000 gesel.

Ko bodo sprejeta vsa gesla, jih bo ožji uredniški odbor, sestavljen ga bom potem, ko bo delo tako daleč, v vsebinskem pogledu uskladil in poenotil in jih še enkrat pregledal do vseh nadrobnosti. Iz gesel, ki so bila oddana do konca leta 2000, in iz gesel, ki so bila sprejeta in bodo sprejeta letos, so razvidne različne smeri raziskav v etnologiji Slovencev. To je naravno in prav.

Ko se je na 19. seji uredniškega odbora 21. aprila 1998 naslov našega projekta spremenil v Leksikon etnologije Slovencev, se je spremenila tudi potreba po obsegu ilustrativnega gradiva. Za Slovar etnologije Slovencev so bile predvidene redke ilustracije, ustrezno naravi slovarja vede, medtem ko je treba v Leksikonu etnologije Slovencev objaviti dosti več ilustrativnega gradiva. Da bi spodbudila pripravo tega gradiva, sva z Janezom Bogatajem v dopisu 22. maja 2000 prosila sodelavce, naj za svoja gesla sporočijo število in vrsto ilustrativnega gradiva. Odtlej so se postopno zbirali zadevni podatki. Nastal je uredniški odbor za ilustrativno gradivo (Janja Žagar, Janez Bogataj, Angelos Baš), ki zbira ilustrativno gradivo, na naslednji stopnji pa bo skrbel, da bodo posamezna gesla in ilustrativno gradivo o njih vsakokrat povezana v vsebinsko celoto, v kateri se bosta besedilo in podoba dopolnjevali, ne ponavljali, in bo skrbel, da bo ilustrativno gradivo za posamezna poglavja po obsegu ustrezalo njihovemu pomenu v etnologiji Slovencev.

Ožji uredniški odbor za gesla in uredniški odbor za ilustrativno gradivo morata opraviti delo do septembra 2002. To je rok, ki ga je postavila Mladinska knjiga Založba, Založništvo enciklopedij in leksikonov, ki bo izdala Leksikon etnologije Slovencev. Izid načrtuje za pomlad 2003. Takrat naj bi za Narodopisjem Slovencev (1944, 1952), Slovensko ljudsko kulturo Vilka Novaka (1960) in Slovenskim ljudskim izročilom (1980) izšel četrti povzetek o etnologiji Slovencev.

Summary

Lexicon of Ethnology of Slovenes

At the 1989 Slovene Ethnological Society General Assembly the Institute of Slovenian Ethnology at the Scientific Research Centre of the Slovenian Academy of Sciences and Arts adopted a resolution that, in cooperation with the Department of Ethnology at the Faculty of Arts and the Slovene Ethnographic Museum, the Institute become the holder of the Dictionary of Ethnology of Slovenes project. Angelos Baš was appointed Editor-in-Chief, and started working on the project in October 1991. He selected the most prominent experts on different aspects of Slovene ethnology, and also invited several younger colleagues to participate in the project. Since contributors

¹ Za pisanje gesel je naprošenih še nekaj etnologov, ti v gornjem seznamu niso navedeni.

participated entries that greatly surpassed any expectations, in 1998 the project was renamed the Lexicon of Ethnology of Slovenes. Its object corresponds to the object of the contemporary ethnology of Slovenes: the so-called folk culture and the way of life in all Slovene social groups, in all periods. By the end of 2000 5528 entries for 51 out of 52 chapters have been completed; the rest will have been completed by winter 2001/2002. The final version, together with all the illustrative material, will have been completed by September 2002. The lexicon shall comprise over 6000 entries and almost 1000 illustrations. After Narodopisje Slovencev (Ethnography of Slovenes 1944, 1952), Vilko Novak's Slovenska ljudska kultura (Slovene Folk Culture 1960) and Slovensko ljudsko izročilo (Slovene Folk Traditions 1980) this will be the fourth, and the most extensive, survey of the ethnology of Slovenes.

Sodelavci ISN na prehodu tisočletja: spredaj sedi predstojnica Mojca Ravnik, stojijo (z leve) Marija Stanonik, Maja Godina Golija, Barbara Ivančič, Jurij Fikfak, Helena Ložar - Podlogar, Monika Kropelj, Stanka Drnovšek, Polona Šega, Naško Križnar, Tone Cevc, Roberto Dapit, Božena Gabrijelčič, Vesna Moličnik, Sinja Zemljič - Golob